

**Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania
na środowisko zawierające uzasadnienie wyboru
przyjętego dokumentu pn.**

***Prognoza oddziaływania na środowisko
projektu Planu Gospodarki Niskoemisyjnej
dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki
na lata 2015-2020***

Wykonawca:

Kierownik Pracowni Badań Strategicznych:
dr hab. Joanna Kulczycka

Opracował:
dr inż. Wiesław Sroczyński

Spis treści

1. Wprowadzenie – podstawy formalne i zakres opracowania	1
2. Przebieg strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	2
2.1 Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie.....	2
2.2 Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko	2
2.3 Uzyskanie wymaganych opinii	3
2.4 Zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu	3
3. Podsumowanie i wnioski z przebiegu postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.....	4
3.1 Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko.....	4
3.2 Zgłoszone uwagi i wnioski	5
4. Analiza potencjalnych oddziaływań transgranicznych.....	5
5. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.....	6
6. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych	8

1. Wprowadzenie – podstawy formalne i zakres opracowania

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz.Urz. WE L197 z 21.7.2001, s. 30-37) oraz Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tzw. ustawa OOS, tekst jednolity Dz.U. 2013, poz. 1235 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 55 ust. 3 ww. ustawy do przyjętego dokumentu załącza się pisemne podsumowanie zawierające uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych, a także informację, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione:

- ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko;
- opinie właściwych organów (Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego);
- zgłoszone uwagi i wnioski;
- wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone;
- propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu.

Przedmiotem oceny oddziaływania na środowisko był projekt Planu Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020¹.

¹ Projekt *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020*. IGSMiE PAN, Pracownia Badań Strategicznych – E. Pietrzyk-Sokulska, Ł. Lelek, M. Cholewa, M. Smol, A. Henclik, A. Nowaczek. Kraków 2015.

2. Przebieg strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko przebiegało w czterech następujących etapach:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych opinii,
- zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu.

2.1 Uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, na etapie opracowywania projektu *Planu...* wystąpiono do właściwych organów o określenie zakresu oraz stopnia szczegółowości informacji wymaganych do ujęcia w prognozie oddziaływania na środowisko. W odpowiedzi:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi pismem z dnia 27 kwietnia 2015 r., znak WOOS-II.411.89.2015.AJ, na podstawie art. 53 oraz art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, ze zm.) uzgodnił zakres prognozy oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 51 oraz art. 52 cytowanej ustawy ze szczególnym uwzględnieniem oddziaływania na obszar mający znaczenie dla Wspólnoty: Lasy Smardzewickie PLH100024, Lasy Spalskie PLH100003 oraz Łąki Cieblowickie PLH100035.
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi pismem z dnia 24.04.2015 r., znak PWIS.NSOZNS.9022.1.119.2015.AM, określił zakres Prognozy zgodnie z art. 51, ust. 2 pkt. 1,3 i 3 ww. Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

2.2 Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko

W kwietniu 2015 r. przystąpiono do opracowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu PGN dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020. W tym czasie wykonawca prognozy komunikował się na bieżąco (telefonicznie i/lub za pomocą poczty elektronicznej) z Urzędem Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki w celu weryfikacji

danych oraz uspoźnienia wniosków i rekomendacji. Ta wymiana informacji obejmowała w szczególności również robocze wersje tekstu prognozy oddziaływania na środowisko.

2.3 Uzyskanie wymaganych opinii

Zgodnie z art. 54. ust. 1 ww. ustawy OOS Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego poddał projekt PGN dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi. Zgodnie z ustawą ww. organy wydają opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku o wydanie opinii. Dokument PGN dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został przesłany do RDOS i PWIS w czerwcu 2015 r.

W dniu 9 lipca 2015 r. projekt PGN wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został pozytywnie zaopiniowany, bez uwag, przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi (pismo WOOŚ-II.410.179.2015.AJ).

W dniu 16 lipca 2015 r. projekt PGN wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został pozytywnie zaopiniowany, bez uwag, przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi (pismo PWIS.NSOZNS.9022.1.119.2015.AM).

2.4 Zapewnienie udziału społeczeństwa w opiniowaniu

Zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy OOS została zapewniona możliwość udziału społeczeństwa w opracowywaniu Prognozy oddziaływania na środowisko projektu PGN dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki poprzez poinformowanie o możliwości zapoznania się z treścią projektu PGN wraz z prognozą w siedzibie Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki.

- poprzez umieszczenie obwieszczenia na tablicy ogłoszeń w siedzibie UG Tomaszów Mazowiecki;
- na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Wskazano na możliwość składania uwag i wniosków do tworzenia ww. dokumentów w formie pisemnej w okresie 21 dni od daty podania obwieszczenia do publicznej wiadomości.

3. Podsumowanie i wnioski z przebiegu postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

3.1 Ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko

W prognozie oddziaływania na środowisko dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020 w pierwszej kolejności omówiono i przeanalizowano zawartość PGN, przedstawiono bieżący stan jakości środowiska oraz zbadano zgodność z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla. Stwierdzono zgodność PGN z celami i kierunkami powiązanych planów, programów i strategii.

Następnie w ramach prognozy dokonano analizy i oceny znaczących oddziaływań na środowisko. Oceną taką objęto wszystkie elementy środowiska, w szczególności: ludzi, zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczną, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne oraz zabytki. Oszacowano przypuszczalne oddziaływania na środowisko: bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, chwilowe, krótkotrwałe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe. Zidentyfikowano potencjalne skutki dla środowiska poszczególnych planowanych działań i przedstawiono je w formie matrycy pozwalającej na łatwą identyfikację.

W kolejnych rozdziałach przedstawiono sposoby monitorowania skutków wdrożenia *Planu gospodarki niskoemisyjnej...* Wdrożenie monitoringu realizacji *Planu...* ma wykazać, jak skutecznie realizowane są podjęte postanowienia i zobowiązania. Odpowiednio dobrane wskaźniki umożliwiają bieżącą identyfikację zagrożeń, wnoszenie korekt, a w razie potrzeby także podejmowanie działań naprawczych.

Podstawowe cele *Planu gospodarki niskoemisyjnej...* wynikają z obowiązujących regulacji prawnych i obejmują ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost efektywności energetycznej, wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł (OZE). W dokumencie wskazano istotne obszary problemowe na terenie gminy w kontekście realizacji strategii niskoemisyjnego rozwoju oraz przedstawiono skuteczne i możliwe do zrealizowania działania na rzecz uzyskania ww. efektów. Postulowany zakres działań obejmuje jednostki miejskie, mieszkalnictwo oraz transport – w perspektywie do 2020 r.

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020 koncentruje się na minimalizowaniu emisji zanieczyszczeń do atmosfery, dlatego działania w nim przedstawione wywierają w pierwszym rzędzie pozytywny wpływ na jakość powietrza. To pośrednio przekłada się na ochronę innych komponentów środowiska, w szczególności obszarów leśnych, a także zdrowia ludzi.

Wskazano, że niektóre działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej mogą także miejscowo negatywnie oddziaływać na środowisko (np. poprzez likwidację potencjalnych miejsc łągowych przy termomodernizacji budynków). Należy temu przeciwdziałać poprzez rzetelne stosowanie obowiązujących przepisów prawa. Korzystne skutki dla środowiska będą związane głównie z oddziaływaniami wtórnymi i skumulowanymi o charakterze długotrwałym i stałym. Ewentualne uciążliwości dla środowiska spowodowane pracami budowlano-remontowymi będą krótkotrwałe, odwracalne i przemijające. Planowane przedsięwzięcia kwalifikujące się do kategorii mogących znacząco oddziaływać na środowisko winny podlegać osobnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

W wyniku przeprowadzonych analiz nie stwierdzono znaczącego ryzyka wystąpienia trwałych negatywnych skutków dla środowiska, związanych z realizacją celów i zadań ujętych w *Planie...* W szczególności nie stwierdzono ryzyka znaczącego negatywnego oddziaływania na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, jak również na integralność i spójność sieci Natura 2000. W analizie uwzględniono obszary naturowe położone na obszarze gminy wiejskiej Tomaszów Mazowiecki, jak również w bliskim sąsiedztwie: Lasy Smardzewickie, Lasy Spalskie, Łąki Ciebłowickie, Niebieskie Źródła, Lubiaszów w Puszczy Pilickiej.

Podsumowując, nie stwierdzono przeszkód, które uniemożliwiałyby – z powodów formalnych i/lub merytorycznych (środowiskowych) – przyjęcie (uchwalenie) i wdrożenie analizowanego *Planu...*

3.2 Zgłoszone uwagi i wnioski

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został pozytywnie zaopiniowany, bez uwag, przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi.

W toku opiniowania oraz konsultacji społecznych nie zgłoszono uwag do projektu PGN.

4. Analiza potencjalnych oddziaływań transgranicznych

Dokument nie wymagał procedury transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

5. Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

Monitorowanie realizacji *Planu...* ma wykazać, jak skutecznie wdrażane są podjęte postanowienia i zobowiązania. Jest także elementem zarządzania ryzykiem. Odpowiednio dobrane wskaźniki umożliwiają bieżącą identyfikację zagrożeń, wnoszenie korekt, a w razie potrzeby także podejmowanie działań naprawczych.

Monitoring obejmuje gromadzenie i przetwarzanie informacji o realizacji zaplanowanych działań, w szczególności: wielkości i strukturze emisji gazów cieplarnianych, zużyciu energii finalnej, udziale energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz ich raportowanie. Przewidziano sporządzanie tzw. raportów z implementacji (wdrożeńowych) oraz aktualizacji bazowej inwentaryzacji emisji (BEI). Zgodnie z wytycznymi Poradnika *Jak opracować plan działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP)?*² bazowa inwentaryzacja emisji powinna być przeprowadzana co roku. W przypadku, gdy coroczna aktualizacja będzie zbyt dużym obciążeniem dla pracowników oraz budżetu gminy, może być sporządzana dla dłuższych okresów, ale nie rzadziej niż raz na cztery lata.

W *Planie gospodarki niskoemisyjnej dla gminy wiejskiej Tomaszów Mazowiecki* w latach 2015–2020 zarekomendowano sporządzanie corocznych sprawozdań z wdrażania dokumentu, tzw. *Raportu z realizacji działań* oraz sporządzenie w 2018 i 2020 r. *Raportu wdrożeniowego* zawierającego aktualizację bazowej inwentaryzacji emisji w celu ilościowej i jakościowej oceny podjętych działań. Raport z realizacji działań swoim zakresem obejmować powinien informację o charakterze jakościowym wdrożonych w ramach *Planu...* działań, jak również analizę bieżącej sytuacji wraz z działaniami korygującymi ewentualne odchylenia.

Raport wdrożeniowy ma zawierać głównie informacje o charakterze ilościowym dotyczące zużycia energii w gminie, z podziałem na poszczególne nośniki, a także wynikające z tego wielkości emisji gazów cieplarnianych. Poprzez określenie działań wdrożonych w poszczególnych latach oraz określenie ich efektu ekologicznego (np. redukcji energii bądź emisji) możliwe będzie zbilansowanie zużycia energii, a na tej podstawie emisji gazów cieplarnianych (GHG) w stosunku do wcześniejszej inwentaryzacji. Tak więc raport

² Poradnik *Jak opracować plan działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP)? Porozumienie burmistrzów dla zrównoważonej gospodarki energetycznej na szczeblu lokalnym*. JRC Scientific and Technical Report. Paolo Bertoldi, Damian Bornás Cayuela, Suvi Monni, Ronald Piers de Raveschoo. Tytuł oryginału: "How to develop a Sustainable Energy Action Plan – Guidebook", Luksemburg, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2010. Tłumaczenie: Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć "Energie Cités" – 2012.

powinien obejmować ocenę działań i ich efektu ekologicznego w następujących sektorach gospodarki lokalnej:

- producenci energii – w przypadku gminy wiejskiej Tomaszów Mazowiecki głównie OZE,
- zarządcy nieruchomości, w tym budynków użyteczności publicznej oraz wspólnot/spółdzielni mieszkaniowych,
- firmy i instytucje,
- przedsiębiorstwa produkcyjne,
- sektor mieszkalny,
- przedsiębiorstwa komunikacyjne.

Raport ten jest tożsamy z wykonaniem, bądź aktualizacją „Projektu założeń zaopatrzenia w ciepło energię elektryczną i paliwa gazowe...” który wg Ustawy Prawo Energetyczne wymaga aktualizacji co 3 lata.

Do przygotowania *Raportu z realizacji działań* oraz *Raportu wdrożeniowego* wykorzystane mogą zostać szablony udostępnione przez biuro Porozumienia Burmistrzów i NFOŚiGW. Ponadto w celu usprawnienia procesów monitorowania możliwe jest wdrożenie dostępnych narzędzi monitoringu zużycia energii i paliw w obiektach zarządzanych przez gminę np. monitoringu *on-line*, czy tradycyjnego sprawozdania administratorów.

Zaproponowano listę wskaźników środowiskowych (22 pozycje), odpowiednich dla sektorów gospodarki lokalnej, obejmującą: (1) budynki użyteczności publicznej; (2) oświetlenie dróg i przestrzeni publicznej; (3) handel, usługi, przedsiębiorstwa; (4) lokalnych producentów energii; (5) transport. Szczegółowe informacje nt. proponowanych wskaźników podano w *Prognozie...* w rozdziale 9.

6. Uzasadnienie wyboru przyjętego dokumentu w odniesieniu do rozpatrywanych rozwiązań alternatywnych

Przeprowadzona analiza oraz wynikająca z niej ocena zapisów projektu PGN dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020 pozwala na stwierdzenie, że realizacja zapisów ww. dokumentu spowoduje poprawę stanu środowiska oraz sytuacji społeczno-gospodarczej.

W szczególności:

1. *Plan gospodarki niskoemisyjnej...* zawiera informacje o wielkości emisji gazów cieplarnianych (bazową inwentaryzację emisji BEI) z prognozą do 2020 r., a także wskazanie działań ograniczających te ilości.
2. *Plan...* został należycie powiązany z innymi dokumentami strategicznymi realizowanymi na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym (województwa) oraz lokalnym.
3. Wdrożenie postanowień *Planu...* będzie miało pozytywny wpływ na stan środowiska na terenie gminy (jak i terenów ościennych), głównie poprzez pozytywne oddziaływania pośrednie i wtórne związane z zakładaną poprawą jakości powietrza. W przeciwnym razie (nierealizowania *Planu...*) utrudniona będzie poprawa, a nawet utrzymanie bieżącego stanu środowiska, przede wszystkim w zakresie ochrony jakości powietrza.
4. Możliwe niekorzystne oddziaływania na środowisko związane z realizacją *Planu...* można skutecznie minimalizować poprzez stosowanie dobrych praktyk i procedur oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
5. Nie stwierdzono ryzyka wystąpienia oddziaływań transgranicznych powiązanych z realizacją *Planu...*
6. Nie stwierdzono ryzyka występowania znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, w tym na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, jak również na integralność i spójność sieci Natura 2000. W analizie uwzględniono obszary naturowe położone na obszarze gminy wiejskiej Tomaszów Mazowiecki, jak również w bliskim sąsiedztwie: PLH100024 Lasy Smardzewickie, PLH100003 Lasy Spalskie, PLH100035 Łąki Cieblowickie, PLH100005 Niebieskie Źródła, PLH100026 Lubiaszów w Puszczy Pilickiej.

7. Nie zdiagnozowano przeszkód, które uniemożliwiałyby – z powodów formalnych i/lub merytorycznych (środowiskowych) – przyjęcie (uchwalenie) i wdrożenie analizowanego *Planu...*

Z uwagi na zgodność określonego w PGN dla Gminy Wiejskiej Tomaszów Mazowiecki na lata 2015-2020 celu strategicznego z innymi dokumentami o charakterze strategicznym, poprawność określenia celów i zadań, a także fakt, że realizacja postanowień ocenianego dokumentu nie stanowi istotnego zagrożenia dla obszarów i obiektów przyrodniczo cennych nie analizowano rozwiązań alternatywnych. Przyjęty program nie wyklucza możliwości realizowania na obszarze gminy wiejskiej Tomaszów Mazowiecki komplementarnych działań na rzecz zrównoważonej niskoemisyjnej energetyki, innych niż ujęte w przyjętym dokumencie.